

Rabindaranat Tagore **Mladi mesec**

Preveo

MILAN MILETIĆ

BUKFAŁ®

KUĆA

Koračao sam putem preko polja, sam, dok je suton zaklanjao svoju poslednju pozlatu kao nekakva cicija.

Svetlost dana tonula je dublje i dublje u tamu i pusta zemlja, čija je žetva pokupljena, ležala je u tišini.

Odjednom se piskav dečaćki glas vinuo u nebo. Prevalio je tamu neopažen, ostavljajući trag svoje pesme u tišini večeri.

Njegov seoski dom leži tamo na kraju jalovine, iza polja šećerne trske, skriven u senkama banane i vitke areka palme, kokosovog oraha i tamno-zelenih stabala hlebnog drveta.

Zastao sam na trenutak na svom usamljeničkom putu pod zvezdama i ugledao ispred sebe prostranu sumornu zemlju, kako svojim rukama obuhvata bezbroj kuća punih kolevki i kreveta, majčinskih srca i večernjih lampi, i mlade živote razdragane od sreće, koja ne zna ništa o tome koliko je vredna svetu.

NA OBALI MORA

Na obali mora beskrajnih svetova deca se sastaju.

Nebo bez kraja nepomično je odgore, a nemirna voda plahovita. Na obali mora beskrajnih svetova deca se sastaju uz vrisku i ples.

Grade svoje kuće od peska i igraju se praznim školjkama. Od uvelog lišća pletu svoje čamce i, smejući se, puštaju ih da plove beskrajnim ponorom. Deca se igraju na obali svetova.

Ona ne znaju da plivaju, ne znaju kako da zabacuju mreže. Lovci na bisere zaranjaju, trgovci plove svojim brodovima, a deca sakupljaju belutak i ponovo ga razbacuju. On ne tragaju za zakopanim blagom, ne znaju kako da zabacuju mreže.

More se postaje uzbrurkanije uz smeh, i kolje svetluca osmehom obale mora. Smrtonosni talasi pevaju besmislene balade deci, gotovo poput majke kad ljulja bebinu kolevku. More se igra s decom, i kolje svetluca osmehom obale.

Na obali mora beskrajnih svetova deca se sastaju. Bura hući na besputnom nebu, brodovi su nasukani u neistraženoj vodi, smrt je napolju i deca se igraju. Na obali mora beskrajnih svetova najveći je skup dece.

IZVOR

San koji se prikrađa očima bebe – zna li neko odakle dolazi? Da, pronosi se glas da on stanuje tamo gde su, u selu iz bajki u senkama šume, nejasno obasjanom svicima, okačena dva stidljiva pupoljka čarolije. Odatle on dolazi da poljubi bebine oči.

Osmeh koji treperi na bebinim usnama kad spava – zna li neko gde se on rađa? Da, pronosi se glas da mladi, bleđi roščić mladog meseca dodiruje rub jesenjeg oblaka koji iščezava, i tu se osmeh prvo rađa u snu jutra okupanog rosom – osmeh koji treperi na usnama bebe dok spava.

Slatka, blaga svežina koja se rumeni na bebinim nolicama – zna li neko gde se tako dugo skrivala? Da, kad je majka bila mlada devojka, svežina je ležala zaogrćući joj srce nežnom i tihom zagonetkom ljubavi – slatka, blaga svežina koja se rumeni na bebinim nožicama.

BEBIN PROSTOR

Da je beba samo to htela, mogla je ovog trenutka da odleti put neba.

Nije tek tako to što nas ne napušta.

Ona voli da položi glavu na majčina nedra, i uopšte ne može da podnese da je izgubi iz vida.

Beba zna svakakve vrste mudrih reči, premda tek nekolicina na svetu može da razume njihovo značenje.

Nije tek tako to što nikad ne želi da govori.

Jedina stvar koju želi jeste da nauči majčine reči s majčinih usana. Eto zbog čega izgleda tako nevino.

Beba ima hrpu zlata i bisera, a ipak na ovaj svet dolazi kao prosjak.

Nije tek tako to što dolazi ovako prerusena.

Ovo dragi, mali mendikant¹ nastoji da bude beskrajno bespomoćan, kako bi mogao da isprosi majčino blago u vidu ljubavi.

Beba je bila tako slobodna od svih spona u zemlji sićušnog mladog meseca.

Nije tek tako to da je odustala od svoje slobode.

Ona zna da postoji prostor za beskrajnu radost u majčinom kutku srca, i taj prostor daleko je slađi od

¹ Pripadnik katoličkog medikantskog reda prosjaka.

slobode koje se treba dokopati, i priviti u njenom milom naručju.

Beba uopšte ne zna kako da plače. Ona se nastanila u svetu savršenog blaženstva.

Nije tek tako to da je izabrala da lije suze.

Premda osmehom svog ljupkog lica privlači majčino čežnjivo srce sebi, ipak ovaj nevelik plač oko sitnih poteškoća ispreda dvostruku vezu saosećanja i ljubavi.

ZANEMARENI SJAJ

Ah, ko je bio taj koji je obojio tu malu haljinicu, dete moje, i prekrio tvoje slatke nožice tom malom crvenom tunikom?

Izašla si ujutru da se igraš u dvorištu, klecajući i padajući dok si trčala.

Ali ko je obojio tu malu haljinicu, dete moje?

Šta je to zbog čega se smeješ, mali moj pupoljku života?

Majka ti se osmehuje dok stojiš na pragu.

Ona pljeska rukama i njene narukvice zveckaju, a ti plešeš sa svojim bambusovim štapom u ruci kao majušni pastir.

Ali šta je to zbog čega se osmehuješ, mali moj pupoljku života?

O, prosjače, zbog čega prosiš, privijajući se uz majčin vrat obema rukama?

O, pohlepno srce, da li da uberem reč kao voćku s neba da je stavim na tvoj mali rumeni dlan?

O, prosjače, zbog čega prosjačiš?

Vetar veselo odnosi zveket tvojih zvončića oko članaka.

Sunce se osmehuje i stražari nad tvojom haljinom.
Nebo te čuva kad spavaš u majčinom naručju, a jutro
dolazi na prstima u tvoj krevet i ljubi ti oči.

Vetar veselo odnosi zveket tvojih zvončića oko
članaka.

Vilinska gospa iz snova stiže do tebe, preletevši
preko neba u sumrak.

Ovozemaljska majka čuva sebi mesto pored tebe u
srcu tvoje majke.

Onaj ko izvodi svoju muziku zvezdama stoji na
tvom prozoru sa svojom flautom.

A vilinska gospa iz snova stiže do tebe, preletevši
preko neba u sumrak.

Ceo vek Tagorin *Mladi mesec* sija nad nama. Taj nežan, lirski *Mesec* koji nas obasjava s neba iznad krošnji bengalske šume, plovi zajedno s nama kroz naše živote, općinjava nas u noćima, osvetljava nam put. Tagorin *Mladi mesec*, koji se svojim svetlom nečuvano izlio na svet u vreme lične autorove tragedije, magična je, otmena proza, duhovna i pre svega poetična.

Iste godine (1913) kad je dobio Nobelovu nagradu za književnost, za stihove potpuno drugačijeg senzibiliteta, Tagore sastavlja *Mladi mesec*, lirske, nežne poetične priče, najčešće iz vizure deteta i majke, o svakodnevnom životu u okrilju prirode, nadomak reke i okeana.

Kao pesnik, Tagore je uveliko bio nadahnut engleskim romantičnim pesnicima, i u istoj meri tradicijom sopstvene, bengalske kulture. Premda prvo englesko izdanje iz 1913. godine (u prevodu samog autora), opisuje knjigu kao pesme detinjstva, pronicljiviji pogled otkriva nam da su pesme pre namenjene odraslima nego deci. Čitalac će i sam primetiti da se u *Mladom mesecu*, mnoge priče ili pesme u prozi, bave reminiscencijama odraslog autora na detinjstvo, ali poza- mašan deo prenosi čiste dečije glasove. Na primer, u priči „Astronom“: «Samo sam rekao: ‘Kad se uveče okrugao, pun mesec zaplete u granje tog kadamovog drveta, zar ne bi neko mogao da ga uhvati?’»

Mnoge od narodnih priča koje Tagore preoblikuje u *Mladom mesecu*, pripadaju narodnoj kulturi Bengala. Godine 1907, Tagore kaže: „Već neko vreme zaokupljen sam pri-

kupljanjem stihova kojima žene u Bengalu uspevaju da zabave decu. Ovi stihovi svakako imaju poseban značaj za proučavanje našeg jezika i istorije društva, ali je njihov prirodan, spontani poetični kvalitet ono što je za mene od mnogo veće važnosti.“ Tagore je po svemu sudeći počeo s prikupljanjem elemenata narodne tradicije još 1883, gotovo isto kao i Vilijam Batler Jejs u Irskoj.

Svakako da u Tagorinom pristupu detetu odjekuje čuvena Vordsvortova misao: „Dete je otac čoveku“¹, ali u *Mladom mesecu*, autoritet oca i starijeg brata dete uveliko potkopava, a ono što je u prvom planu je majčin jezik. Dok prikazuje nostalgiju odraslog čoveka za detinjstvom, Tagore kao da pokušava da prekorači granice svesnog i dopre do onog što se nalazi s druge strane, i što čini čoveka. Tako je Tagore s dubokim uverenjem ugradio dečije glasove u svoje priče, ne samo nostalgiju za detinjstvom.

Ako bismo *Mladi mesec* prihvatili kao radikalni eksperiment unutar bengalskog jezika, onda sama Tagorina poetičnost donosi novu boju, novu strukturu kojom autor produbljuje i obogaćuje jezik, premda je u isti mah prinuđen da slama oveštale forme i konzervativizam. Svedjedno, *Mladi mesec* nastavlja da nas obasjava.

M. M.

¹ Vilijam Vordsvort, „Srce mi poskakuje“ (1802).

Sadržaj

Kuća.....	7
Na obali mora.....	8
Izvor.....	9
Bebin prostor	10
Zanemareni sjaj	12
Kradljivac sna	14
Početak	16
Bebin svet	18
Kad i zbog čega?	19
Ogovaranje	20
Sudija.....	21
Igračke.....	22
Astronom	23
Oblaci i talasi	24
Cvet čampe	26
Vilinska zemlja	28
Zemlja izgnanstva.....	30
Kišni dan.....	32
Čamci od papira.....	34
Mornar	35
Druga obala.....	37
Cvetna škola	39
Trgovac	40

Simpatija	42
Poziv	43
Nadređeni	45
Mali veliki čovek.	46
Dvanaest sati.	48
Autorstvo.	49
Podmukli poštar.	51
Heroj	53
Kraj	55
Opoziv.	57
Prvi jasmin	58
Banjanovo drvo	59
Dobročinstvo	60
Dar.	61
Moja pesma.	62
Anđeosko dete	63
Poslednja pogodba.	64
Milan Miletić: Svetlo <i>Mladog meseca</i>	67